

Fredrik Olaus Nilsson: Försvarstal i Göta hovrätt

Talare

Fredrik Olaus Nilsson
Åtalad för utspridande av
villfarande lärosatser

Datum

8 mars 1850

Plats

Göta hovrätt

Omständigheter

Den 8 och 11 mars 1850 försvarade sig Fredrik Olaus Nilsson i Göta Hovrätt mot "utspridande av villfarande lärosatser". Bl.a. läste han upp nedan skrivelse. Han bygger sitt försvarstal på att han är en enkel människa som bara följt sitt samvete. Ätminstone i protestantisk tradition är detta ett vanligt grepp. Så har historikerna beskrivit Luther på riksdagen i Worms "Här står jag och kan inte annat" och Olaus Petri på Västerås riksdag 1527. Utifrån denna goda retoriska position gör F.O. Nilsson vissa erkaännanden, rättfärdigade med hänvisning till högre skäl; concessio kallas tekniken i retorikläror. Men han går också till motangrepp med anklagelser mot konsistoriet i Göteborg som inte handlat efter "sin Herres och Mästares Christi exempel och bud".

Den sista tredjedelen av talet ågnar F.O. Nilsson främst åt att visa att han och andra baptister följer landets lagar och att han är fosterlandsvän. I det avslutande stycket koncentreras, med hjälp av utropsfraser och ett känslomässigt laddat ordval, talets tre teman: den kristna tron, fosterlandskärleken och den anklagade som ett "ringaste barn". En sådan avslutning kan väcka det medlidande, compassio, som sedan antiken anses vara en viktig effekt av ett bra försvarstal.

Till Höglövl. Kongl. Maj:ts och Rikets Göta Hovrätt! Såsom bekännare av den Protestantiska Lära, har jag, allt sedan Gud genom sin Nåd fört mig till en sann kännedom och levande tro på hans Son Jesum Christum som skedde i året 1834, trott det vara, icke allenast min höga förman, utan ock min ovillkorliga plikt, att söka sanningen ur dess egentliga källa – den Heliga Skrift, som ju även av den Lutherska Kyrkan erkännes vara grundregeln för allt vad som i Religionen bör läras, tros och hållas.

Följaktligen har studerandet av den Heliga Skrift blivit mig allt mer och mer maktpaliggande. Endast från den Heliga Skrift har jag inhämtat de lärobegrepp som jag håller. Jag erkänner därför gärna, att jag på senare åren genom läsandet av Nya Testamentet blivit övertygad om riktigheten av de så kallade Baptisternes åsikter angående Dopet, Herrans Nattvard samt Christna Församlingens ordnande; och att jag icke allenast själv omfattat dessa lärobegrepp och låtit mig döpa, utan att jag även anser det vara min plikt att bibringa andra människor så väl i det ena som andra hänseendet rediga och skriftliga begrepp om Christna Religionens lärdomar. Men aldrig har jag lockat någon till avfall från Lutherska kyrkan, – aldrig smädat Lutherska kyrkan eller dess Lärare; utan enkelt framlagt sanningen från den Heliga Skrift till deras eget beprövande, med vilka jag samtalat över sådana ämnen. Likaledes erkänner

jag, att jag av några få här i landet, som dela mina åsikter, blivit vald och kallad att vara deras Lärare. Jag anser denna kallelse överensstämmande med Nya Testamentet, och kan således för mitt samvetes skull icke godtyckligt eller godvilligt avstå därmed. Och fastän jag efter Baptisternes sätt blivit i Baptistförsamlingen i Hamburg ordinerad till äldste och Lärare för den här i landet uppkomna och organiserade Baptistförsamling, har jag likväl icke utrikes ifrån bekommit något arvode för min Baptistverksamhet; ej heller har jag av mina härvarande trosbröder emottagit något som vedergällning. Någon gång har jag emottagit gåvor för Svenska Missions-sällskapet, vilka man anförtrott mig att översända till sällskapets Skattmästare i Stockholm, även gåvor till fattiga har jag emottagit, samt samvetsgrant använt efter givarens önskan. Det sällskap i Amerika, som allt sedan 1842 givit mig en årlig lön av 100 Dollars, är ett osekteriskt, opartiskt, Christligt sällskap, som alls icke verkar i något särskilt kyrkopartis intresse; utan endast till utbredande och befordran av sann praktisk Christendom i allmänhet och bland sjömän i synnerhet. Mina ekonomiska villkors förbättrande var icke ändamålet med min övergång till Baptisterna. Det förundrar mig högeligen att man inkallat mig att genmäla till beskyllningen att hava utspritt villfarande Lärosatser, då, evad än Göteborgs Consistorieprotokoll innehålla över förhöret med mig den 4 juli, så måste jag tillstå att jag icke från skriften blev överbevisad om någon villfarelse; och då bristen på grundliga skriftbevisningar för min förmenta villfarelse av Consistorio ersattes med hotelser ur Lagböckerna, må det förlåtas mig att jag dymedelst icke kunnat bli övertygad att vara i villfarelse stadd. Har vördade Prästerskapet handlat med mig efter sin Herres och Mästares Christi exempel och bud? Då man trott mig vara villfarande, borde intet de, som berömma sig vara Christi tjänare, sökt med sanning och kärlek tillrättavisa mig på övertygelsens väg innan man inställde mig för Consistorium, varest, efter mitt förmenande, icke var rätta stället, att i ett par timmars förhör överändakasta övertygelser, vilka jag genom flerårigt ransakande av den Heliga Skrift under bön till Gud erhållit. Ingen av vördade Prästerskapet i Göteborg har före min inkallelse till Consistorium besökt mig för att samtala med mig om min villfarelse eller att med den Heliga Skrift leda mig tillrätta. Jag har aldrig vägrat att vilja bliva tillrättaförd ifall jag är på villoväg; detta förklarade jag högtidligt inför Consistorio och gör det ännu, i Herrans namn! Är jag på villoväg, så måtte då de, som äro satte till Herdar, överbevisa mig med Skriften därom, och jag skall genast återkalla. Ty Gud är mitt vittne, att jag älskar och söker sanningen. Under mitt samtal med Dokt. och Biskopen A. Bruhn för nära fyra år sedan, förekom icke något om de nu omtvistade satser. Jag har blott en gång före Consistorieförhöret samtalat med Dokt. Beclmian,

vilket skedde för omkring sju år sedan. Men tror då Doktor Beckman att allt måste gå förlorat, som icke stöpes efter hans ortodoxi? Eller varifrån har Göteborgs Consistorium den visst icke Evangeliska makten att tvinga andra människors samveten? Visst icke från Gud! – Tror man då att Lutherska kyrkan är den enda sanna Christi kyrka, varföre behöver hon då, icke olik Romerska kyrkan, världsliga straffbestämmelser för att hindra sine medlemmar att avfalla? Huruvida man har grundade skäl att från Baptisterne frukta några politiska oroligheter, det bör väl senare årens händelser i Tyskland bäst kunna belysa. Icke hava Baptisterne deltagit i senare årens uppror emot de lagliga Överheterne? Hava icke de Danska Baptisterne troget kämpat under sin lagliga Överhet emot de upproriske? Det är ju längesedan uppdagat att de beskyllningar, som fordom gjordes de så kallade Anna-Baptister, alls icke kan tillämpas på Baptisterna, som nu för tiden äro ganska talrika, särdeles i England och Nord-Amerika. Icke kan man väl vara okunnig om deras värde såsom medborgare och trogne undersåtare. Då de i allt sitt förhållande ställa sig den Heliga Skrift till föreskrift och efterrättelse som bjuder lyda Överheten, och att vara all mänsklig ordning undergiven för Herrans skull. Blott i Religionens mål tillämpa de detta språk: Man måste mer lyda Gud än människor. Jag har aldrig smugit omkring för att utbreda mina lärosatser, utan öppet har jag framlagt mina åsikter för dem, som jag ansett hava förstånd att kunna pröva dem. Hemliga sammankomster har jag aldrig hållit, utom en eller ett par gånger i Berghems Socken för att undvika att bliva illa behandlad av några illasinnade bland allmogen. Så långt ifrån att jag lockat någon att övergå till Baptisternes tro, har jag alltid noga provat dem, som tillkännagivit sin åstundan att antaga dopet, huruvida deras åstundan varit grundad på en från skriften inhämtad övertygelse, även har jag allvarsamt förhållit dem de möjliga lidanden, som de från Lagens sida genom detta steg torde ådraga sig, och blott sådana, som, detta oaktat vidblivit att åstunda dopet, samt i övrigt visat sig vara på Christum troende människor, har jag icke vågat att vägra dem deras åstundan.

I ett Protestantiskt land och i denna upplysta tid, har jag ännu icke kunnat förmoda att man skall vilja behandla mig efter Lagens stränga bokstav, helst då jag tycker mig förstå, att, i enlighet med Sveriges Rikes Grundlag 16 § i Regeringsform, ingens samvete bör tvingas utan var och en skyddas i fria utövningar av sin Religion.

Jag har nu i över tio års tid arbetat i mitt fosterland, enligt mitt förmenande för mina landsmäns andliga och eviga väl, livad därtill av Christig kärlek. Endast

Christi kärlek kunde tvinga mig att övergiva en för mig i mina villkor för framtiden ganska lovande timlig utsikt i Amerika, för att i mitt fosterland söka verka till Herrans ära och medmänniskors sanna väl. Hur smärtande är därför icke den tanken, att detta mitt kära fosterland, som jag näst min egen själ älskar, nu hotar att driva mig från sitt moderliga sköte. – O! måtte Gud förskona det från denna skymf – jag vill ej säga synd, att i Nittonde århundradets upplysta Tidevarv bortjaga ett av sina ringaste barn, för inget annat brott än att hava handlat i överensstämmelse med sin från Guds heliga ord hämtade övertygelse.

Överlåtnas mig under Gud i Höglövl. Domstolens milda och Christliga förfarande.

Källa

<div>Vår omständighetsbeskrivning är en omarbetad version av beskrivningen av talet i Ordet är en makt: svenska tal från Torgny lagman till Carl Bildt och Mona Sahlin: en antologi (1998) sammanställd av Kurt Johannesson, Olle Josephson, Erik Åsard.</div>

Taggar

1850, 1850-tal, Försvarstal, Man

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/fredrik-olau-tilsson-forsvarstal-i-gota-hovratt>